

we de zang waar tijdens een sneeuwbuï (31 December 1942 op de Hoge Vuurse). Wij herkennen er steeds weer lokroep-gedeelten („kiep-kiep-kiep-kiep” of „tsuk-tsuk-tsuk”) in. Toch is er een duidelijk verschil met de gewone zang van het mannetje, is zachter en kwelender en doet sterk denken aan de „community singing” van spreeuwen, koperwieken en vinken.

Koorzang werd op 7 Maart 1943 het laatst gehoord, De Steeg. (Terpstra).

Roep.

Behalve het gewone „kiep-kiep-kiep”, wat zowel met de snavel dicht als wijd-opengesperd werd geroepen, hoorden wij een enkele maal „köp-köp-köp”, dat echter vrij zeker door *curvirostra* werd voortgebracht. Een diep en klankvol „kop-kop” of „kuup-kuup” hoorden we enkele malen. Ook deze vogels waren, voor zover we dit konden waarnemen, alle van de gewone soort.

Onder het vliegen ook „tsiep-tsiep-sie” en bij de geregelde voorkomende ruzies was vaak een reeks van gesmoorde geluiden te horen. Tijdens de rust „tierr-türr-türr”.

Geregeld hoorden we ook een bits klinkend „tsuk-tsuk-tsuk” of „kep-kep-kep”. In het late voorjaar en in het begin van de zomer (Mei, Juni en Juli) was de roep opvallend minder krachtig en minder duidelijk, ook spaarzamer. Vaak riepen de kruisbekken dan helemaal niet en waren lastig te vinden. Iets dergelijks constateerden wij ook in het vroege voorjaar, op de Vuurse.

In Augustus werd de roep meestal sterker en duidelijker en kwamen er meestal ook grotere aantallen vogels tegelijk voor. Misschien hangt dit met elkaar samen (contact-roep).

Literatuur.

- Bos, G., H. J. Slijper en J. Taapken (1943): De Invasie van de kruisbek (*Loxia curvirostra*) in Nederland in 1942—1943. Limosa, 16, p. 81—100.
 Brehm, A. E.: Tierleben (Holl. vertaling, deel II, p. 110).
 Brouwer, G. A. en Dr. G. J. van Oordt (1943): Een broedgeval van de kruisbek (*Loxia curvirostra* L.) in Nederland. Ardea, 32, p. 287—288.
 De Levende Natuur, 47 en 48. Vragen en korte mededelingen.
 Hornberger, F. (1943): Ueber Ereignisse in der Vogelwelt 1942—1943. Der Vogelzug, 14, p. 141—145.
 In Weer en Wind, 7 en 8, met kleine letter.
 Isings, Joh. (1943): Kruisbekken. De Levende Natuur, 48, p. 63—65.
 Nielsen, J. W. (1943): Lille Korsnaeb (*Loxia curvirostra* L.) ynglende paa Amager. Dansk Orn. Foren. Tidsskr., 37, p. 182.
 Oordt, Dr. G. J. van (1943): Vogeltrek (2e druk).
 Oudemans, Dr. Th. (1943): Kruisbekken en coniferen-zaadjaren. Ned. Bosbouw Tijdschrift, 16, p. 178—179.
 Tinbergen, L. (1943): De Kruisbek aan het werk. De Levende Natuur, 47, p. 161—165.
 — (1943): Welke kegels maken de Kruisbekken open? De Levende Natuur, 48, p. 16.
 Tolman, Rinke (1941): Kruisbekken. In Weer en Wind, 5, p. 248—250.

Jaarverslag 1944 Ringstation „Ockenburgh”

(met 1 tabel en 4 tekstfiguren)

DOOR

F. G. J. BOER EN M. J. TEKKE.

Ook in 1944 is het ons wederom gelukt de werkzaamheden voort te zetten, echter behoudens eenige tusschentijdsche onderbrekingen tot 17 November, zoo-

dat gedurende de belangrijkste trektijden het werk vrijwel niet heeft stilgelegen. Wij genoten wederom gastvrijheid van den eigenaar, resp. pachter van de jacht van het terrein, den heer Ir Th. D. Thürkow en wijlen den heer M. J. Wagenaar Hummelinck. Buiten de onderteekenaars nam de heer J. Huntink aan het onderzoek deel. De moeilijkheden, die overwonnen moesten worden, zijn niet gering geweest.

Op een goeden dag midden in den zomer verlieten wij op een Zaterdag het terrein. Toen wij 's Maandags terugkeerden werden wij bij het hek aan de Monsterscheweg direct al verwelkomd door een groot bord versierd met een doodskop en de woorden „Achtung Minen!"; tevens werd gewezen op het levensgevaarlijke van het „overstappen" van de draadafrastering (zie foto 1).

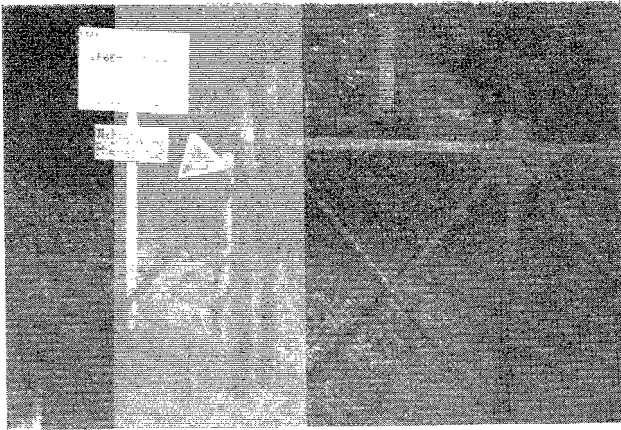

Foto 1.

Toen wij de Solleveldlaan, de toegang tot het „Solleveld", de vlakte waarop onze vanginrichtingen gelegen zijn, afgewandeld hadden, beseften wij eerst, wat er tijdens onze afwezigheid was geschied. Rondom de banen was een afrastering

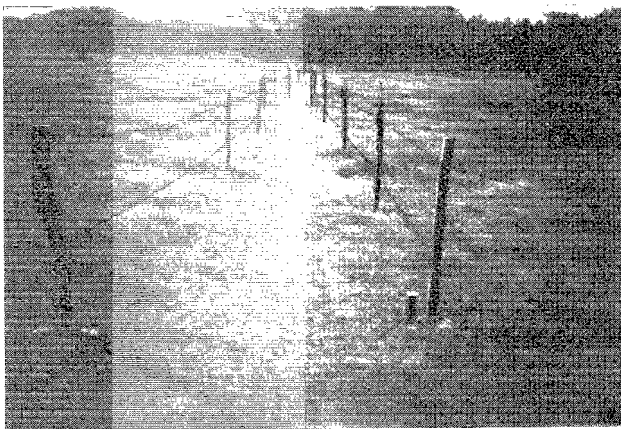
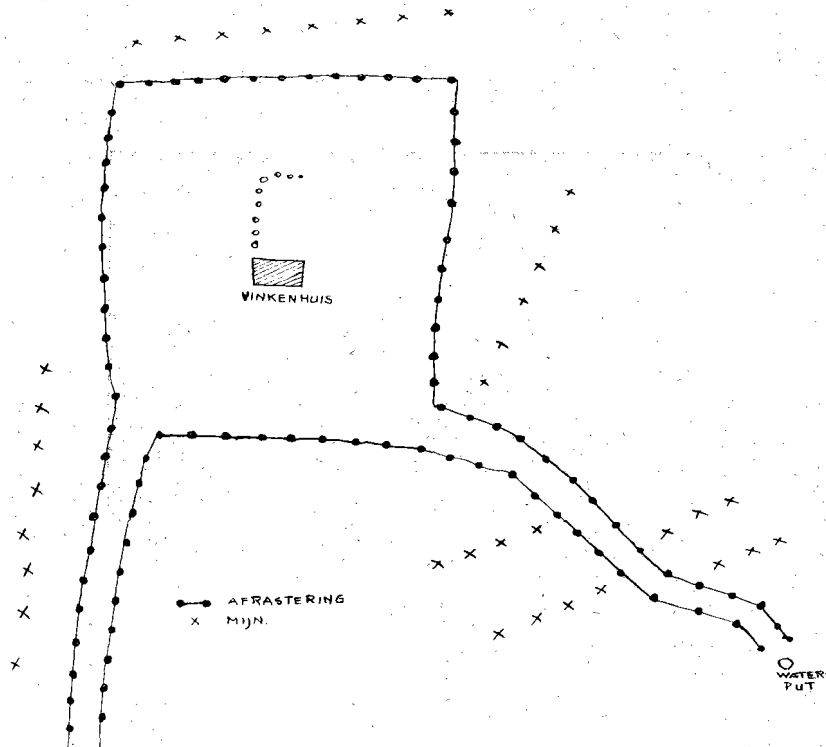

Foto 2.

aangebracht zoodat wij nog juist de netten konden bedienen, kortom het geheel was herschapen in een kippenren en om ons heen buiten het prikkeldraad waren landmijnen gelegd (zie foto 2). De plaats van deze weinig aantrekkelijke apparaten was toen voor ons nog vrij duidelijk zichtbaar door de lichter gekleurde pluggen waarmede zij waren afgedekt, zoodat onmiddellijk op een daarvoor gunstig tijdstip een situatiekaart werd vervaardigd, voorzoover dit mogelijk was

Afb. 3.

(zie afb. 3). Uit dit kaartje blijkt o.a. dat eenige mijnen slechts 1 m buiten de afrastering lagen. Deze kaart bewees niet alleen ons goede diensten, doch werd tevens vervaardigd uit militair-belangrijk oogpunt.

Dat wij niet zonder meer voorgoed verjaagd werden, hadden wij stellig voor een groot deel te danken aan het bord dat wij direct in 1940 tegen ons vinkenhuis aanbrachten en waarop met duidelijke letters de woorden „Rijksvogelringstation Ockenburgh” te lezen staan (zie foto 4). Vooral het woord „Rijk” schijnt zijn uitwerking niet gemist te hebben.

Op 17 November moesten wij wederom het terrein verlaten, nu echter voor langeren tijd, aangezien het in de nabijheid gelegen gesticht „Bloemendaal”, waarheen ouden van dagen waren geëvacueerd, en dat natuurlijk ook spoor-slags ontruimd moest worden, uitverkoren was als lanceerplaats van de beruchte V2-raketprojectielen. Toen wij op 30 Maart 1945 kans zagen terug te komen, bleek dat de schade, die door mislukte V2's en geallieerde bombardementen was aangericht, onbeschrijfelijk was. Ons vinkenhuis is echter met een kleine gebroken ruit uit den strijd tevoorschijn gekomen.

Verloop van den trek. Afgezien van 6, 7 en 15 October, dagen waarop wij geen toegang tot het terein konden verkrijgen, waren er in October door ongunstige meteorologische factoren veel slechte trekdagen.

Tot 12 October woei de wind uit noordelijk richtingen, die remmend werkte op het normale verloop van den trek; dien dag draaide hij naar Z. en Z.W.; de volgende dagen gaven een beter weertype te zien tot den middag van den 15den October. Toen stak wederom wind op, bovendien werd het mistig en

Foto 4.

regenachtig. Op 18 en 19 October waren het dagen met regen, hagel en stormachtigen wind; eerst in den middag van den 19den October steeg de barometer en op den 20sten October was de wind naar het Z.O. gedraaid met egale, licht bewolkte lucht. Dit was de eerste dag van sterke trek van leeuwerikken. Kraaiachtigen en Vinkachtigen; bovendien was er eenige spreeuwentrek. Samen vattend zijn er voor het ringen vele waardevolle dagen verloren gegaan. De trek hoopte zich op tot den 20sten October, waarna dagen van massale passage volgden. Bij dergelijke concentraties vertoonen de trekkers bijna altijd groote haast en is de vangst gering. Dit verklaart ook gedeeltelijk het geringe aantal geringde vogels (in 1943: 3735; in 1944: 2652).

In het voorjaar was het weer over het algemeen stug en guur met veel wind uit noordelijke richtingen, vaak overgaand in storm, gepaard aan krachtige regen- en hagelbuien (22 Maart). De aankomstdata der verschillende soorten waren niet abnormaal, hoewel de eerste vinkenslag lang op zich liet wachten en de lijsterzang niet uitbundig was.

Werkwijze. De spreeuwingvangst kon dit jaar niet worden opgevoerd; doo elders omschreven redenen was zij zelfs lager dan in 1943. Wij hebben hoop dat in het najaar 1945 betere cijfers kunnen worden verkregen, aangezien het dennebosch dat noordelijk van onze vanginrichting ligt, gekapt wordt. Wij verwachten dat dit stellig een gunstigen invloed zal hebben op den vangst, aangezien de laagvliegende najaarstrekkers die onze vangplaats passeeren, door dit bosch altijd gedwongen worden te stijgen, waardoor de vangkans verminderen. In de maanden Juni en Juli konden wederom op daarvoor gunstige dagen, dat de insecten laag over den grond vloegen, een aardig aantal gierzwaluwen (*Apus apus*), in totaal 78 stuks, worden gevangen en geringd.

Bijzondere vogels.

Kruisbek (*Loxia curvirostra*); van deze soort werden waargenomen: 15/6 2 ex.; 20/6 6 ex.; 7/7 2 ex.; 13/7 2 ex.; 14/7 gehoord; 17/7 gehoord; 13/8 6 ex.; 14/9 2 ex.

Duinpieper (*Anthus campestris*). Een waardevolle aanvulling voor de kennis van den najaarstrek van deze soort werd verkregen door de vangst van 3 exemplaren, te weten telkens een op 16 en 17 Augustus en een op 25 Augustus en de waarneming van 1 ex. op 25 Augustus. Afgezien van verscheidene exemplaren in de buitenduinen van Texel in de laatste decade van Juli 1927 (Lev. Nat., 32, p. 127) en een twijfelachtig geval bij Ede op 5 Augustus 1929 (Ardea, 19, p. 29), waren uitsluitend najaarswaarnemingen uit September van deze soort beschikbaar.

Voor nadere bijzonderheden verwijzen wij naar onze afzonderlijke publicatie (Limosa, 18, p. 22—23).

Hop (*Upupa epops*); voor het geconstateerde broedgeval in de nabijheid van het Ringstation zij verwezen naar de afzonderlijke publicatie (Limosa, 17, p. 88—89); voor het broedgeval in 1943 zie Limosa, 16, p. 112—114.

Phaenologie.

Maart (eerste data): 17, geelgors (*Emberiza citrinella*), rietgors (*Emberiza schoeniclus*).

April (eerste data): 1, tapuit (*Oenanthe oenanthe*), boompieper (*Anthus trivialis*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), fitis (*Phylloscopus collybita*); 8, boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), beflijster (*Turdus torquatus*), koekoek (*Cuculus canorus*); 11, nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*); 14, kleine barmsijs (*Carduelis flammea cabaret*); 20, grasmusch (*Sylvia communis*); 21, putter, (*Carduelis carduelis*).

Augustus (eerste data): 15, ortolaan (*Emberiza hortulana*); 16, duinpieper (*Anthus campestris*); 17, gele kwikstaart (*Motacilla flava*); 27, zwartgrauwe vliegenvanger (*Muscicapa hypoleuca*).

September (eerste data): 15, rietgors (*Emberiza schoeniclus*); 19, putter (*Carduelis carduelis*); (laatste data): 11, ortolaan (*Emberiza hortulana*).

October (eerste data). 8, sijs (*Carduelis spinus*); 11, bonte kraai (*Corvus cornix*).

Teruggemeld:

Spreeuw, *Sturnus vulgaris*.

D 48836, O 24/10'43, + Orsjö, 35 km N. W. v. Kalmar, Zweden, 15/5'44.

D 49078, O 1/11'43, + Welwyn, Hertfordshire, Engeland, 16/11'43.

D 44165, O 8/ 1'43, + Monster 16/3'44.

Kneu, *Carduelis cannabina*.

F 2592, O 30/6'43 + Mouscron, België, 50°45'N., 3°13'O, 30/4'44.

Gekraagde roodstaart, *Phoenicurus phoenicurus*.

B 69191, O 30/7'42, + Wateringen, einde Juli '44.

Roodborst, *Erithacus rubecula*.

F 8393, O 14/10'43, + Leidschendam 8/2'44.

Sperwer, *Accipiter nisus*

157413, O 19/10'42, + Wanderup, Kr. Flensburg, Schl. Holstein, 17/4'44.

Kapmeeuw, *Larus ridibundus*.

185409, O 18/1'41, + Rotterdam, 5/1'44.

Teruggevangen:

Spreeuw, *Sturnus vulgaris*.

D 55948, (♂) 27/6'44, O 5/7'43 Ockenburgh.

2. *tetrax* (France, Sardinia, Sicilia) : ♂ 235, 247, 248, 250 mm. ♀ 239, 246 mm.
 3. *tetrax* (Netherlands) : ♂ 241 mm.
 (Van Havre, Les Ois. de la faune belge, 1928, p. 408 and Le Gerfaut, 23, p. 175).

Notes on *Anser fabalis mentalis* Oates

BY

K. H. VOOUS J., Zoölogical Museum, Amsterdam)
 (with two textfigures)

An extremely developed specimen of the Siberian tundra-race *Anser fabalis serrirostris* Swinhoe is preserved in the Leyden Museum. It certainly belongs to the still insufficiently known form *mentalis*, which is according to Buturlin (1934) only known from migratory specimens from southern Manchuria and the Japanese islands. The bird is characterized by the great measurements and the extraordinarily curved and very high lower mandible. The number of teeth in the upper mandible is less than in typical *serrirostris* and is usually 23. The specimen referred to here (fig. 1) has a bill, which is still longer than that of the biggest specimen known in the literature. It comes from East-Siberia and originates from the Leningrad Museum (1861).

♂. Wing 510; culmen 86 mm.

Greatest height of lower mandible 13; height of bill at base 45 mm.

Number of teeth in upper mandible 23.

The extreme measurements of *mentalis*, mentioned in the literature are: Alphéraky (1905), *mentalis*: wing 495—497.5; culmen 69.5—75 mm. Démentieff (1936), „*serrirostris*” (26 ♂ ♂): wing 422—524; culmen 59—71.5 mm. Ohfuchi (1936), „*serrirostris*”: wing 444—574 (!); culmen 60—82 mm. Kuroda (cited by Ohfuchi, 1936), „*serrirostris*”: wing 448—496; culmen 60—75 mm. Johansen (1945), *mentalis*: wing 422—525; culmen 57—71 mm.

Compared with the figure given by Alphéraky (fig. 2), which represents apparently the type specimen in the British Museum, the different, though still very heavy shape of the bill is strongly apparent. It is noteworthy that Alphéraky already called attention for the fact that the bill in *mentalis* is considerably variable in shape.

In his study on the systematics of *Anser fabalis*, Démentieff (1936) unites all Asiatic tundra-geese under the name *serrirostris*, thus including therein the races *rossicus*, *serrirostris* and *mentalis*. As the measurements of the tundra-race *rossicus* do not go beyond the following maxima — wing 455, culmen 66 mm (cf Limosa, 17, 1944, p. 49, fig. 2) — it seems rather unsatisfactory to unite under the same name these small birds, which belong to the western populations, with such extravagant large birds of the eastern populations, as does Démentieff. Although no objectively defined lines can be traced, that may separate distinct races of continental tundra Bean Geese, and measurements of wing and bill are gradually increasing from west to east, nevertheless the differences in measurements and the development of the bill between extreme western populations (*rossicus*) and extreme eastern populations (*mentalis*) are remarkable enough, when compared with Central-Siberian ones (*serrirostris*). The large bird of *mentalis* in the Leyden Museum is in support with the view that, owing to establish a practical system of nomenclature, the races *serrirostris* and *mentalis* should be kept as distinct.